

Kielen kehityksen piirteitä, jotka antavat aiheita seurantaan tai tutkimuksiin (Siiskonen ym., 2014)

1-vuotiaat

- Lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen.
- Lapseen on vaikea saada kontaktia.
- Lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä.
- Lapsen jokeltelu on vähäistä tai yksipuolista tai sisältää niukasti konsonantteja.
- Erityisesti vastavuoroisuuden puute sekä ääntelyn ja jokeltelun vähäisyys ja yksipuolisuus ovat syitä tarkempaan seurantaan.

1,5-vuotiaat

- Lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä.
- Lapsella ei ole lainkaan sanoja.
- Lapsi ei osaa noudattaa lyhyitä käskyjä.
- Lapsen leikki ei sisällä symbolisia toimintoja. Erityisesti ymmärtämisen vaikeudet yhdistyneenä suvussa esiintyviin kielellisiin vaikeuksiin ovat syy tarkempaan seurantaan.

2-vuotiaat

- Lapsella on alle 10 sanan sanasto.
- Lapsi ei muodosta kahden sanan lauseita.
- Lapsi ei noudata lyhyitä ohjeita tai ymmärtää ne väärin. Erityisesti suppea sanavarasto ja puutteet ymmärtämisessä antavat aiheita jatkotutkimuksiin.

3-vuotiaat

- Sanojen äänneasua on selvästi puutteellinen.
- Lapsella on suppea tuottava sanasto (tulisi olla satoja sanoja useista sanaluokista).
- Lapsi ei taivuta sanoja.
- Lapsi ei noudata kaksiosaisia ohjeita tai hän ymmärtää niitä väärin.

4–6-vuotiaat

- Lapsella on suppea tuottava sanasto (tulisi olla satoja sanoja useista sanaluokista).
- Esineiden ja asioiden laadun (koko, määrä, muoto, väri) kuvaus on epätarkkaa tai virheellistä.
- Lapsen käyttämät lauserakenteet ovat yksinkertaisia.
- Lapsella on vaikeuksia taivutusmuotojen hallinnassa.
- Lapsi ei osaa kertoa näytetystä kuvasta. Lapsella on puutteita vuorovaikutus- ja keskustelutaidoissa.

Huolestuttavia piirteitä peräkkäisesti monikielisen lapsen kielenkehityksessä (Smolander, 2022)

Hidas ensikielen kehitys (L1)

- Lapsella on haasteita ymmärtää puhuttua kieltä ikätovereiden tavoin.
- Puhe on äänteellisesti erittäin epäselvää.
- Puhe puuttuu.

Sukuriski

- Lapsella on haasteita äidinkielen omaksumisessa.
- Lisäksi lähisuvussa on puheen, kielen, lukemisen ja kirjoittamisen ongelmia.

Ymmärtäminen edistyy hitaasti toisella kielellä (L2)

- Ymmärtävä sanasto kehittyy huomattavan hitaasti, ja arkisiakin asioita on vaikea ymmärtää.
- Puheen ymmärtäminen ei ole edennyt vuodessa reilusti lausetasolle.
- Lapsi ei pysty hyödyntämään lauseyhteyttä sanastopuutteiden paikkaamiseen.

Eri sanaluokkien sanoja niukasti

- Verbisanoista kehittyy huomattavan hitaasti, ja lauseita on vaikea muodostaa sanastopuutteiden vuoksi.
- Vähäistäkin sanavarastoa on vaikea käyttää luovasti kommunikaatiossa, ja sanastopuutteiden kompensointi esimerkiksi kiertoilmauksia käyttämällä on heikkoa.

Sinnikkäitä taivutusongelmia

- Taivutuksen ongelmia on usein molemmilla kielillä. Ongelmien laatu on osin kielikohtaista.
- Ei ole havaittavissa kehitystä muodoissa ja sääntöjen omaksumisessa. Muodot eivät kehity vaikkapa ylläleistyksen ja kokeiluvaiheiden kautta. Esimerkiksi lapsi käyttää jatkuvasti preesensia tai verbin perusmuotoa sen sijaan, että soveltaisi tuntemaansa imperfektimuotoa uuteen kuulemaansa sanaan (avasin -> kaatusin).

Fraasimaisia ja yksinkertaisia lauseita

- Yksinkertaisia lauserakenteita esiintyy pidempään kuin tyyppillisesti kehittyvillä monikielisillä lapsilla, esimerkiksi 2–3-sanaisia päälauseita.
- Vuoden L2-altistuksen jälkeenkin esiintyy pääosin fraasimaista lausepuhetta.

Edistyy hitaasti myös systemaattisen tuen avulla

- Kaksikielisen lapsen tarpeiden mukaan räätälöity kielellinen tuki auttaa hyvin hitaasti, ja vaaditaan paljon toistoja.
- Seurantajakso ei tuo toivottua tulosta.

Kehitys molemmilla kielillä on hidasta ja puutteellista

- Lapsi eroaa sisaruksista ja ikätovereista, joilla on samanlaiset kielelliset kokemukset.

Useilla kielen osa-alueilla on ongelmia

- Lapsella on usein haasteita sekä ymmärtämisessä että ilmaisussa: sanastossa, sanataivutuksissa, lauserakenteissa ja kerronnassa.
- Äänteistöltään puhe saattaa olla selkeää, jopa virheetöntä.

Smolander, S. (2022): Kielellinen vaikeus monikielisellä lapsella. Teoksessa Kunnari, S. & Laasonen, M. (toim.) (2022): Lasten kielelliset vaikeudet. Haasteiden tunnistaminen ja kuntoutus. PS-kustannus, s. 160–182.